

**ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«КІЦМАНСЬКИЙ ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ
«ПОДІЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»**

РОБОЧИЙ ЗОШИТ

для практичних занять

з дисципліни

ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

спеціальності Менеджмент

ЗДОБУВАЧА ОСВІТИ ГРУПИ М-21

Викладач Андрій БІЛЯР

Кіцмань

Практична робота №1

Тема. Земельні ресурси та їх використання

Визначення показників ефективності використання землі.

Визначення розміру земельного паю і орендної плати за землю.

Мета. Засвоїти методику визначення показників ефективності використання землі, розміру земельного паю та орендної плати за землю. Навчитися давати їм економічну оцінку.

Завдання1. Визначити структуру земельних та сільськогосподарських угідь за звітний рік

Таблиця 3

Структура земельних та сільськогосподарських угідь за звітний рік

Групи і види угідь	Площа, га	Структура, %	
		земельних угідь	с-г угідь
Загальна земельна площа	1727,83	100	-
в т.ч.: - с-г угіддя	1582,63		100
з них: - рілля	1496,52		
- сіножаті	33,70		
- пасовища	52,42		
- багаторічні насадження	-		
Ліси і чагарники	-		
Ставки і водоймища	142,0		
Інші земельні угіддя	3,2		

Висновки:

Завдання 2. Зробити аналіз показників економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь

Таблиця 4

Аналіз показників економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь

№	Показники	Минулий рік	Звітний рік	Відхилення
Вихідні дані:				
1.	<i>Загальна земельна площа</i>	1977,38	1712,63	
	а)с-г угіддя - всього, га	1831,13	1582,63	
	в т. ч.- рілля, га	1628,52	1496,52	
	- сіножаті,га	79,69	33,70	
	- пасовища, га	122,92	52,42	
2.	<i>Валовий вихід продукції рослинництва, ц:</i>			
	- пшениця озима	16622,40	20681,60	
	- кукурудза	14862,00	18363,2	
	- ярий ячмінь	15480,0	4759,20	
3.	<i>Затрати на вирощування, тис.грн.:</i>			
	- пшениця озима	1470,96	4164,64	
	- кукурудза	2022,72	3315,18	
	- ярий ячмінь	2098,49	1122,32	
4.	<i>Поголів'я тварин, гол.:</i>	1645	1486	
	- молочне стадо ВРХ	372	396	
	- тварини на вирощ. і відгодівлі	1034	960	

	- свині	239	130	
5.	Валовий вихід продукції тварин., ц:			
	- валовий надій молока	19958,40	18653,20	
	- приріст ВРХ	2180,40	1892,40	
	- приріст свиней	172,80	197,20	
6.	Затрати на виробництво, тис.грн.:	6752,52	10737,6	
	- молоко ВРХ	4356,00	7175,04	
	- приріст ВРХ	2205,12	3200,88	
	- приріст свиней	191,40	361,68	
7.	Валова продукція с-г, тис. грн..	17877,60	18102,00	
	- ВП рослинництва, тис. грн.	6672,92	6479,84	
	- ВП тваринництва, тис. грн.	11204,68	11622,16	
8.	Товарна продукція всього, тис.грн.	9613,56	8567,88	
9.	Валовий дохід, тис.грн.	19021,60	10236,00	
Визначити показники:				
1.	Вироблено на 100 га ріллі:			
2.	Вироблено на 100 га с-г угідь:			
3.	Одержано на 100 га с-г угідь:			
	- валової продукції, тис. грн.			
	- товарної продукції, тис. грн.			
	- валового доходу, тис. грн.			

Висновки:

Завдання 3. Розрахувати розмір паю та орендної плати за землю

Таблиця 5

Господарство	Виділено для розпаювання, га	Чисельність пайових осіб	Середній розмір земельної частки, га
Господарство «Мрія»	2218	534	
Господарство «Веселка»	3516	749	

Висновок:

Завдання 4. Визначити розмір орендної плати, залежно від грошової оцінки землі

Таблиця 6

Визначення орендної плати, залежно від грошової оцінки землі

№	Показники	Господарство «Мрія»	Господарство «Веселка»	Відхилення
1	Взято в оренду с-г угідь, га	2125	8325	
2	Грошова оцінка 1 га, грн..	18130	1874	
3	Грошова оцінка орендованої землі, грн..			

4	Норматив орендної плати, %	2,2	2,5	
5	Нараховано орендної плати, грн..			

Висновок:

Практична робота №2

Тема. Використання трудових ресурсів

Розрахунок забезпеченості та використання трудових ресурсів.

Мета. Опанувати методику розрахунку забезпеченості та використання трудових ресурсів

Завдання 1. Визначити зміни у наявності робочої сили у господарстві

Таблиця 7

Наявність робочої сили та затрати праці в господарстві «Веселка»

Категорії працюючих	Минулий рік	Звітний рік	Звітний рік у порівнянні з минулим роком, %
Чисельність працівників, осіб	199	200	199-100% 200- X X= 200*100/199= =100,5
в т.ч. - в рослинництві, осіб	50	73	
- в тваринництві, осіб	149	127	
З них: - керівники	7	7	
- спеціалісти	34	31	
- прац. осн. виробництва	147	152	
В т.ч. – трактористи	29	28	
- комбайнери	2	2	
- водії вантажн. автомобілів	18	24	
- оператори маш. доїння	17	13	
Працівники підсобн. промисл. підпр.	2	2	
Прац. торгів. і громад. харчування	2	2	
Працівники на буд. господ. способом	7	6	
Затрати праці, люд.-год.	330472,80	346263,60	
в т.ч. - в рослинництві, люд.-год.	109056,00	100416,00	
- в тваринництві, люд.-год.	221416,80	245847,60	
Валова продукція с-г, тис. грн..	17877,60	18102,00	
- ВП рослинництва, тис. грн.	6672,92	6479,84	
- ВП тваринництва, тис. грн.	11204,68	11622,16	

Висновки:

Завдання 2. Розрахувати показники використання трудових ресурсів

Таблиця 8

Використання трудових ресурсів та продуктивність праці

№	Показники	Працівники рослин-ницт-ва	Працівники тварин-ницт-ва	Всього
1.	Чисельність працівників, осіб			

2.	Відпрацьовано людино-годин, всього			
3.	в т.ч. на 1 працівника			
4.	Нормативний робочий час, людино-годин			
5.	Коефіцієнт використання трудових ресурсів			
6.	Вартість валової продукції с-г, тис.грн.			
7.	Виробництво валової продукції одним працівником, тис.грн.			
8.	Виробництво ВП за 1 людино-годину, тис.грн. _____			

Висновки:

Практична робота №3

Тема. Продуктивність праці та її оплата

Розрахунок продуктивності праці. Визначення фонду оплати праці за категоріями працівників.

Мета. Освоїти методику, виробити уміння розрахунку показників продуктивності та оплати праці, навчитися давати оцінку визначеним показникам, знаходити можливі шляхи раціонального використання трудових ресурсів

Завдання1. Розрахувати денні тарифні ставки

Таблиця 9

Мінімальний розмір денних тарифних ставок у 20 р.

Розряди Категорії працівників	1	2	3	4	5	6	Коефіцієнт співвідношення
Між розрядні коефіцієнти	1,00	1,09	1,20	1,35	1,55	1,80	
Трактористи-машиністи 1 група	$18,06 \cdot 1,19 = 21,5 \cdot 8 = 172,00$	$172,0 \cdot 1,09 = 187,48$	$172,0 \cdot 1,2 = 206,40$	$172,0 \cdot 1,35 = 232,2$	$172,0 \cdot 1,55 = 266,6$	$172,0 \cdot 1,8 = 309,6$	1,19
2 група	$172,00 \cdot 1,32 = 227,04$	$227,04 \cdot 1,09 = 247,49$	$227,04 \cdot 1,2 = 272,5$	$227,04 \cdot 1,35 = 275,4$	$227,04 \cdot 1,55 = 340,5$	$227,04 \cdot 1,8 = 408,6$	1,32
3 група							1,45
На ручних роботах в рослинництві	$172,00 \cdot 1,02 =$						1,02
На ручних роботах в	$172,00 \cdot 1,18 =$						1,18

тваринницт ві							
------------------	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 2. Нарахувати оплату праці на вирощуванні цукрового буряка

Таблиця 10

Нарахування оплати праці на вирощуванні цукрового буряка

Назва робіт	Площа, га	Норма виробітку, га	Розряд роботи	Класність механізаторів	Стаж роботи
1	2	4	5	6	7
Оранка	100	6,8	V	I	12
Культивація з боронуванням	200	22,0	IV	II	8
Посів	100	13,0	V	I	12
Розпушування міжрядь	100	22,8	IV	II	8
Збирання коренів	100	8,8	VI	I	14

Таблиця 11

Нарахування оплати праці на вирощуванні цукрового буряка, грн.

Назва робіт	Кількість нормозмін	Оплата за тарифом	Доплата за класність	Доплата за стаж роботи	Всього оплати
A	B=2гр/4гр	V=5гр *B	Г=В*.....%	Д=	Е= В+Г+Д
Оранка	14,7	340,5*14,7= 5005,35	5005,35*20% = =1001,07	5005,35*15% = =750,8	5005,35+1001,07 + +750,8= 6757,2
Культивація з боронуванням		275,4			
Посів		340,5			
Розпушування міжрядь		275,4			
Збирання коренів		408,6			

Методика розрахунку

Доплата за класність від оплати по тарифу: за I клас - 20%, за II клас - 10%.

Доплата за стаж: до 5 років - 10%, від 6 до 15 - 15%, від 16 до 20 - 20%.

Завдання 3. За оператором машинного доїння закріплено - 30 корів. План приплоду від групи - 20 гол. Робота тарифікується за IV розрядом. Норма доплати - 25% від тарифного фонду. Надій на 1 корову - 3500 кг.

Визначити:

- Валовий надій молока від групи корів,
ц _____

- Річний тарифний фонд _____
- Суму доплати _____
- Річний акордний фонд _____
- Акордний фонд: на молоко _____
- на приплід _____
- Розцінку оплати: а) за 1 ц молока _____
б) за 1 гол. приплоду _____

Завдання 4. Пташниця обслуговує 3000 голів курей. План несучості яєць за березень-серпень 100 шт., а вересень-лютий 80 шт. Оплата тарифікується за V розрядом. Норма доплати 15%.

Визначити:

- Валова несучість яєць за березень-серпень _____
- Валова несучість яєць за вересень-лютий _____
- Розцінка за V розрядом _____
- Річний тарифний фонд, грн. _____
- Сума доплати, грн. _____
- Річний акордний фонд за березень-серпень, грн. _____
- Річний акордний фонд за вересень-лютий, грн. _____
- Розцінка за 1000 шт. яєць за березень-серпень, грн. _____
- Розцінка за 1000 шт. яєць за вересень-лютий, грн. _____

Методика розрахунку

Для розрахунку розцінок за одиницю продукції акордного фонду оплати праці визначають по кожній категорії працівників і розподіляють у відсотках:

- на фермах великої рогатої худоби - по молочному стаду:

- за молоко - 90, приплід -10 у родильному відділенні,
- за молоко - 70, приплід - 10, роздоювання корів - 20, на обслуговуванні худоби на дорощуванні, нагулі і відгодівлі;
- за приріст живої маси 100.

Розцінки за продукцію можуть бути встановлені єдині на рік або диференційовані за періодами року.

Практична робота №4

Тема. Використання енергетичних ресурсів.

Визначення показників використання енергетичних ресурсів

Мета. Навчитись визначати показники забезпечення та використання енергетичних ресурсів, рівня механізації виробничих процесів; давати оцінку та розкривати можливі шляхи поліпшення енергозабезпечення та енерговикористання, підвищення рівня механізації.

Завдання 1.

- а) на основі вихідних даних визначити показники забезпечення та використання енергетичних ресурсів;
- б) написати висновки, висвітлити можливі шляхи поліпшення забезпечення підприємства енергетичними ресурсами та їх використання.

Методичні поради

Щоб визначити **енергозабезпеченість**, необхідно сумарний запас потужностей (к.с.) поділити на площу сільгоспугідь і помножити на 100.

Електрозабезпеченість: (сумарний запас тис. квт.год. поділити на площу сільгоспугідь і помножити на 100).

Енергоозброєність праці визначається шляхом ділення сумарної потужності енергоресурсів на середньорічну чисельність працівників.

Електроозброєність (сумарний запас тис. квт.год. поділити на середньорічну чисельність працівників).

Енерговіддача; (виробництво валової продукції поділити на сумарну енергопотужність).

Енергоємність: (сумарну енергопотужність поділити на виробництво валової продукції (в тис. грн.)

Таблиця 12

№	Показники	Господарство «Мрія»	Господар. «Веселка»
1	Площа с-г. угідь	2125	4325
2	Посівна площа, га	700	3900
3	Середньорічна чисельність працівників, осіб	205	343
4	Виробництво валової продукції (в порівняльних цінах) тис. грн..	4600,2	12800,0
5	Енергетичні потужності, к.с.	11752	24760
6	Використання електроенергії тис. кВт. год.	2516	1617
	<i>Визначити:</i>		
7.	Енергооснащеність, к.с.		
8.	Енергоозброєність, к.с.		
9.	Електрооснащеність, кВт. год.		
10.	Електроозброєність, кВт. год.		
11.	Енерговіддача, грн.		
12.	Енергоємність, к.с.		

Висновки:

Практична робота №5

Тема. Рівень механізації виробничих процесів підприємства

Визначення показників рівня механізації виробничих процесів підприємства

Мета. Навчитись визначати показники рівня механізації виробничих процесів; давати оцінку та розкривати можливі шляхи поліпшення рівня механізації.

Завдання 1. На основі вихідних даних визначити:

- а) рівень механізації виробничих процесів на вирощуванні кормових буряків;
- б) рівень механізації виробничих процесів у тваринництві;
- в) написати висновки та намітити можливі шляхи підвищення рівня механізації виробничих процесів в рослинництві та тваринництві.

Методичні поради

Щоб визначити рівень механізації виробничих процесів в рослинництві та тваринництві, необхідно обсяг певного виробничого процесу, що виконується механізовано розділити на загальний обсяг даного виробничого процесу і помножити на 100.

Таблиця 13

Вихідні дані та розрахунок показників рівня механізації основних виробничих процесів на вирощуванні кормових буряків

№ п/п	Виробничі процеси	СТОВ «Врожай»			СТОВ «Перлина Карпат»		
		Загальний обсяг	В т.ч. механіз.	Рівень механізації, %	Загальний обсяг	В т.ч. механіз.	Рівень механізації, %
1.	Підготовка ґрунту до посіву, га	45	45		704	704	
2.	Посів, га	45	45		704	704	
3.	Міжрядне рихлення, га	45	45		704	704	
4.	Внесення гербіцидів, га	20	20		704	704	
5.	Прополка та проріджування посівів, га	45	20		704	665	
6.	Перевірка посівів, га	45	20		704	172	
7.	Збирання коренів, га	45	-		704	665	
8.	Навантаження коренів, т	335	-		41233	40618	

Висновки, шляхи підвищення рівня механізації виробничих процесів

Таблиця 14

Вихідні дані та визначення рівня механізації виробничих процесів у тваринництві

№ п/п	Виробничі процеси	СТОВ «Врожай»			СТОВ «Перлина Степу»		
		Всього голівомісць	В т.ч. механіз.	Рівень механізації, %	Всього голівомісць	В т.ч. механіз.	Рівень механізації, %
	Ферми ВРХ						
1.	Подача води у приміщення	700	400		3000	2100	

2.	Роздача кормів	700	300		3000	1700	
3.	Придбання гною	700	500		3000	2000	
4.	Доїння корів	200	100		700	500	
	Свиноферми						
1.	Подача води у приміщення	200	100		1000	800	
2.	Роздача кормів	200	70		1000	600	
3.	Придбання гною	200	-		1000	400	

Висновки та пропозиції

Практична робота №6

Тема. Забезпеченість основними засобами аграрних підприємств

Визначення показників забезпеченості основними засобами

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати показники забезпечення та використання основних засобів, навчитись робити висновки та давати пропозиції поліпшення використання основних засобів та капітальних інвестицій.

Завдання 1

- Визначити показники забезпечення підприємства основними засобами та їх використання. Написати висновки та накреслити можливі шляхи поліпшення визначених показників.

Таблиця 15

Склад і структура основних засобів виробництва

№	Основні засоби	Минулий рік		Звітний рік		Звітний до минулого (+,-)
		тис. грн.	структура, %	тис. грн.	структура, %	
1.	<i>ОВЗ всього, тис.грн.</i>	10553,43		9692,7		
2.	В т.ч. – будівлі	987,42		850,80		
3.	- споруди	13,64		14,11		
4.	- передавальні пристрої	65,21		67,39		
5.	- машини і обладнання	1489,60		1476,40		

6.	- інвентар та інструмент, транспорт	7962,37		7260,40		
7.	- робоча худоба	0,00		0,00		
8.	- багаторічні насадження	0,00		0,00		
9.	- інші основні засоби	35,19		23,60		
	Разом:		100		100	

Таблиця 16

Вихідні дані та розрахунок показників забезпечення основними засобами

№ п/п	Показники	СТОВ «Врожай»	СТОВ «Мрія»
1.	Середньорічна вартість основних виробничих фондів с-г. призначення, тис. грн..	12701,5	16518,6
2.	Площа с-г. угідь, га	2125	4325
3.	Середньорічна чисельність працівників, осіб	260	230
4.	Вартість валової продукції, тис. грн..	14600,2	12800
	<i>Показники забезпечення:</i>		
1.	Фондооснащеність, тис. грн..		
2.	Фондоозброєність, тис. грн..		

Практична робота №7

Тема. Ефективність використання основних засобів

Визначення показників ефективності використання основних засобів.

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати показники ефективності використання основних засобів, навчитись робити висновки та давати пропозиції поліпшення використання основних засобів.

Завдання 1. Визначити показники економічної ефективності використання виробничих засобів.

Методичні вказівки:

1. Фондозабезпеченість – відношення середньої вартості основних засобів с.-г. призначення до площі с.-г. угідь

$$Фз = Оз / П$$
2. Енергозабезпеченість – відношення наявних енергетичних засобів (к.с.) механічних двигунів, робочої худоби та ін. (Еп) до площі ріллі (Пр)

$$Ез = Еп / Пр$$
3. Фондоозброєність праці – обчислюють діленням середньорічної вартості основних засобів Оз на середньорічну кількість працівників Рс

$$Фо = Оз / Рс$$
4. Енргоозброєність праці – відношення середньорічної кількості енергетичних потужностей (Еп) до середньої кількості працівників, зайнятих у виробництві (Рс)

$$Ео = Еп / Рс$$
5. Електроозброєність праці – обчислюють діленням спожитої за рік кількості електроенергії (кВт.год.) на середньорічну кількість працівників.

6. Фондовіддача – відношення вартості валової продукції Вп, валового доходу або чистого доходу до середньорічної вартості основних виробничих засобів (Оз)
 $\Phi_v = Вп / Оз$ $\Phi_v = ВД / Оз$ $\Phi_v = ЧД / Оз$
7. Фондомісткість – обчислюється діленням середньорічної вартості основних виробничих засобів до вартості валової продукції $\Phi_m = Оз / Вп$
8. Умовний строк окупності – відношення вартості основних засобів до прибутку.
9. Коефіцієнт оборотності оборотних засобів
 $K_o = (Вр + Мв - Вс) / З_o$,
де, Вр – виручка від реалізації продукції,
Мв – вартість молодняка, переведеного в основне стадо, грн.
Вс- виручка від реалізації основного стада, грн.
З_о – середньорічні залишки оборотних засобів, грн.

Таблиця 17

Аналіз показників економічної ефективності використання виробничих засобів

№ п/п	Показники	Дані по господарству
1.	Вартість основних виробничих засобів, тис.грн.	10553,43
2.	Енергетичні потужності, к.с.	41747,00
3.	Електроенергії, кВт-год.	406800,00
4.	Площа с-г угідь, га	1831,13
5.	Посівна площа, га	1628,52
6.	Середньорічна чисельність працівників, осіб	199
7.	Вартість ВП, тис.грн.	18102,00
8.	Прибуток, тис.грн.	1182,24
	<i>Розрахувати:</i>	
А	Фондозабезпеченість господарства	
Б	Енергозабезпеченість	
В	Електрозабезпеченість	
Г	Фондоозброєність праці	
Д	Енергоозброєність праці	
Ж	Електроозброєність праці	
Е	Фондовіддача	
З	Фондомісткість	
К	Умовний строк окупності	

Висновки :

Практична робота №8

Тема. Окупність капітальних інвестицій

Визначення показників окупності капітальних інвестицій.

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати показники окупності інвестицій; навчитись робити висновки та давати пропозиції поліпшення використання основних засобів та капітальних інвестицій.

Завдання 1. Розрахувати показники окупності капітальних інвестицій

Умова: У корівнику встановлено транспортер для роздачі кормів. Затрати по встановленню транспортера склали 124977 грн.. За рік в корівнику одержано 3262 ц молока. Собівартість 1 ц молока до встановлення транспортера становила 142,20 грн., після встановлення 112,50 грн. Затрати праці відповідно : 11 люд.-год. та 8 люд.-год.

Визначити:

А) сума економії витрат $E = (Зн - Зс) \times O$

Б) строк окупності $T_o = K : E$

В) ступінь зниження витрат виробництва $Cз = (Зн - Зс) : Зс$

Г) ступінь зниження затрат праці : $Cп = (Пн - Пс) : Пс$

Умовні позначення: **Е** – загальна економія витрат; **Зн** – собівартість 1ц нова; **Зс** – собівартість 1ц стара; **О** – обсяг виробництва; **То** – термін окупності; **К** – сума капітальних інвестицій; **Сз** – ступінь зниження витрат виробництва; **Сп** – ступінь зниження затрат праці; **Пн** – затрати праці на 1ц нові; **Пс** – затрати праці на 1ц старі.

Висновок:

Завдання 3

Умова: В господарстві проведено осушення природних сіножатей на площі (Пл) 150га. Витрати на осушення (К) склали 210000грн.. Урожайність сіна на меліорованих площах складала (У2) 21,2ц/га, на немеліорованих (У1) 15,4ц/га. Собівартість 1 ц сіна на меліорованих землях (С2) 56,52 грн., на немеліорованих (С1) 59,48грн. Закупівельна ціна 1 ц сіна 86,60грн.

Визначити:

А) витрати виробництва на 1 га до осушення $Bв1 = У1 \times C1$

Б) витрати виробництва на 1 га після осушення $Bв2 = У2 \times C2$

В) валовий дохід на 1 га до осушення $Вд1 = У1(Ц - C1)$

Г) валовий дохід на 1 га після осушення $Вд2 = У2 (Ц - C2)$

Д) прибуток на 1 га до осушення $П1 = Вд1 - Bв1$

Е) прибуток на 1 га після осушення $П2 = Вд2 - Bв2$

Є) прибуток із загальної площі до осушення $Пз1 = П1 \times Пл$

Ж) прибуток із загальної площі після осушення $Пз2 = П2 \times Пл$

3) термін окупності капіталовкладень $T_o = K : (Пз2 - Пз1)$

Висновок:

Завдання 4. Визначити показники економічної ефективності капітальних інвестицій

Таблиця 18

Показники економічної ефективності капітальних інвестицій

№	Показники	Альтернативні інвестиційні проекти	
		А	Б
1.	Вартість проекту, тис.грн.	17050	15645
2.	Обсяг інвестованих коштів, тис.грн.	14000	13400
3.	Період реалізації інвестиційного проекту, роки	3	4
<i>Розрахунок показників ефективності та періоду окупності</i>			
a)	Чистий приведений дохід (p.1 – p.2)		
b)	Індекс дохідності (p.1 : p.2)		
c)	Середньорічна сума грошового потоку у теперішній вартості (p.1 : p.3)		
d)	Період окупності в роках (p.2 : c)		
e)	Внутрішня норма дохідності (p.1-p.2):p.2x100%		

Внутрішня норма дохідності визначається як різниця між вартістю проекту та обсягом інвестиційних коштів поділена на суму вартості інвестицій по теперішній оцінці.

Висновок:

Практична робота №9

Тема. Використання оборотних засобів

Визначення ефективності використання оборотних засобів підприємства

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати показники ефективності використання оборотних засобів та відповідність їх наявності потребам господарства.

Завдання. Визначити показники економічної ефективності використання оборотних засобів.

Таблиця 19

Аналіз показників економічної ефективності використання оборотних засобів

№	Показники	Дані по господарству
1.	Виручка від реалізації продукції, тис. грн.	17048,4
2.	Вартість молодняка, переведеного в основне стадо, тис.грн.	2203,20

3.	Виручка від реалізації основного стада, тис. грн.	2215,80
4.	Середньорічні залишки оборотних засобів, тис. грн.	8306,40
	<i>Розрахувати:</i>	
1.	Коефіцієнт оборотності оборотних засобів ($K_o = (V_p + M_v - V_c) / Z_o$)	
2.	Тривалість обороту днів ($360 / K_o$)	
3.	Коефіцієнт закріплення $K_z = Z_o : (V_p + M_v - V_c)$	

Висновки :

Методичні поради:

Забезпеченість оборотними засобами визначається відношенням фактично наявних засобів на кінець року до нормативних і виражається у відсотках.

Значення використанні у формулах :

K_o - коефіцієнт оборотності;

Z_o - середні залишки оборотних засобів;

V_p - виручка від реалізації;

M_v - вартість молодняка, переведеного в основне стадо;

V_c - виручка від реалізації тварин основного стада.

Завдання. Виручка від реалізації продукції складає 338064 грн. Вартість молодняка тварин, переведеного в основне стадо 19445 грн.

Виручка від реалізації худоби, вибракуюваної з основного стада 1050 грн. Середньорічна вартість оборотних засобів 197445 грн.

Визначити коефіцієнт оборотності оборотних засобів та тривалість обігу.

Завдання. Визначити забезпеченість нормативами оборотних засобів у господарстві «Веселка».

Таблиця 20

Нормативні оборотні засоби	Наявність, тис.грн.			% забезпеченості нормативними оборотними засобами
	За нормативом	Фактично на кінець року	Відхилення (+,-)	
1. Виробничі запаси				
Молодняк тварин і тварин на відгодівлі	120351	103596		
Корми	28150	28582		
Насіння	8846	9908		
Запасні частини	2069	1549		
Тверде паливо	965	317		
Міндобрива	2323	5204		

Тара і тарні матеріали	1240	847		
Будівельні матеріали	935	1027		
Разом				
2.Незавершене виробництво	35092	43157		
3.Витрати майбутніх періодів	600	720		
4.Готова продукція	2600	4867		
5.Розрахунки з заготівельними організаціями	956	3042		
6.Інші засоби	2086	22327		
Всього				

Висновки :

Завдання. Розрахувати потребу і вартість насіння

Таблиця 21

Ку ль ту ра	П ло ща , га	Потреба в насінні		Наявність по початок року			З а б е з п е ч е н н я , ц	Купівля			В а р т і с т ь д о с т а в к и, гр н.	Вартість насіння, грн.		
		на 1 га, кг	всього, ц	к і л ь к і с т ь , ц	Вартість			к і л ь к і с т ь, ц	Вартість			вс ь о г о	всього	С е р е д н я 1 ц
					1 ц	всь ого			1 ц	всь ого				
П ш е н и ц я	3 1 0	2 2 0		4 2 0	2 3 2 4				2 4 8 0		1 2 0 0			
Я ч м і н ь	1 4 5	1 8 0		2 1 0	1 8 2 2				2 1 3 8		2 5 0			

Висновки:

Практична робота №10

Тема. Рівень та економічна ефективність інтенсифікації

Визначення показників рівня та економічної ефективності інтенсифікації

Мета. Засвоїти методику та визначити показники, що характеризують процес інтенсифікації та ефективність нововведень, навчитись давати їм економічну оцінку.

Завдання 1.

На основі вихідних даних визначити %

- а) показники рівня інтенсивності;
- б) показники, що характеризують результат інтенсифікації;
- в) показники, що характеризують економічну ефективність інтенсифікації.

Таблиця 22

Показники рівня, результативності та економічна ефективність інтенсифікації с.-г. виробництва

№ п/п	Показники	Дані по господарству
	<i>Вихідні дані:</i>	
1	Площа с.-г. угідь, га	1582,63
2	У т.ч. рілля, га	1496,52
3	Середньорічна вартість основних виробничих фондів с.-г. призначення, тис.грн	9692,7
4	Середньорічне поголів'я корів, гол.	396
6	Середнє поголів'я свиней, гол.	130
7	Виробничі витрати, всього, тис.грн	8866,00
8	Виробництво молока, ц	18653,20
9	Виробництво м'яса, всього, ц	1892,40
10	Валова продукція, тис.грн.	18102,00
11	Валовий дохід, тис.грн.	10236,00
	<i>Рівень інтенсифікації:</i>	
1	Вартість ОФ на 1 га с.-г. угідь, тис.грн.	
2	Поголів'я ВРХ, гол. на 1 га с.-г. угідь	
3	У т.ч. корів, гол. на 1 га с.-г. угідь	
4	Свиней на 100 га ріллі, гол	
5	Виробничі витрати, тис.грн	
	<i>Результати інтенсифікації:</i>	
1	Вироблено на 100 га с.-г. угідь молока, ц	
2	Вироблено на 100 га с.-г. угідь м'яса, всього, ц	
3	У т.ч. свинини на 100 га ріллі, ц	
4	Валової продукції, тис.грн	

5	Валового доходу, тис.грн	
	<i>Ефективність інтенсифікації:</i>	
	Окупність витрат виробництва на 100 грн виробничих витрат, грн.:	
1	Валової продукції, грн	
2	Валового доходу, грн	
	Виробничі витрати на 100 грн. виробництва:	
4	Валової продукції, грн	
5	Валового доходу, грн	

Висновки :

Завдання 2.

Умова: в господарстві придбано і встановлено пилораму.

Затрати на її придбання та встановлення склали 261700грн. За рік на пилорамі одержано валового доходу 132160 грн., а витрати на експлуатацію склали 19670,35грн.

Визначити:

А) прибуток $\Pi = Вд - Ве$

Б) термін окупності $То = К : \Pi$

Умовні позначення: Вд – валовий дохід; Ве – експлуатаційні витрати; Π – прибуток; інші з попередньої задачі.

Висновок:

Практична робота №11

Тема. Ефективність нововведень

Визначення показників ефективності окремих нововведень, інтенсифікація виробництва окремих видів продукції.

Мета. Засвоїти методику та визначити показники ефективності окремих нововведень

Завдання 1 Визначити показники економічної ефективності нововведень

Таблиця 23

Показники економічної ефективності нововведень

№	Показники	Альтернативні інвестиційні проекти	
		А	Б
1.	Вартість проекту, тис.грн.	17050	15645
2.	Обсяг інвестованих коштів, тис.грн.	14000	13400
3.	Період реалізації інвестиційного проекту, роки	3	4
<i>Розрахунок показників ефективності та періоду окупності</i>			
f)	Чистий приведений дохід (p.1 – p.2)		
g)	Індекс дохідності (p.1 : p.2)		
h)	Середньорічна сума грошового потоку у теперішній вартості (p.1 : p.3)		
i)	Період окупності в роках (p.2 : c)		
j)	Внутрішня норма дохідності (p.1-p.2):p.2x100%		

Методичні поради:

Внутрішня норма дохідності визначається як різниця між вартістю проекту та обсягом інвестиційних коштів поділена на суму вартості інвестицій по теперішній оцінці.

Висновок:

2. Визначити ефективність додаткового внесення мінеральних добрив під кормові буряки.

На 120 га цукрових буряків було додатково внесено по 2 ц нітроамофоски, ціна 1ц- 18500 грн. Одержано прибавку врожаю по 27 ц на 1 га. Витрати на транспортування та внесення додаткових міндобрив на 1 га склало 384,17 грн. Витрати на збирання і реалізацію додаткового врожаю склали - 644,15 грн. на 1 га. Ціна 1 ц коренів - 1225,60 грн.

Визначити додатковий прибуток і рівень рентабельності додаткового внесення добрив.

Таблиця 24

Економічна ефективність додаткового внесення мінеральних добрив

№ п/п	Показники	У розрахунку на 1 га	Всього на 120 га
1.	Прибавка врожаю, ц/га		
2.	Вартість додатково одержаної продукції, грн..		
3.	Витрати на придбання добрив, грн..		
4.	Витрати на транспортування та внесення додаткових мін. добрив, грн..		
5.	Витрати на збирання та транспортування додаткової продукції, грн..		

6.	Загально - виробничі витрати (12% від прямих)		
7.	Всього витрат на одержання додаткової продукції, грн..		
8.	Додатковий валовий прибуток від внесення додаткових добрив, грн..		
9.	Рівень рентабельності застосування добрив, %		

Методичні поради:

1. Вартість додатково одержаної продукції дорівнює прибавка врожаю помножити на ціну 1 ц коренів.
 2. Втрати на придбання добрив дорівнює додатково внесено мінеральних добрив на 1 га помножити на ціну 1 ц мінеральних добрив.
 3. Загально - виробничі витрати $(3 + 4 + 5) \times 12 \% : 100 \%$.
 4. Всього втрат $(3 + 4 + 5 + 6)$
- Додатковий прибуток $(2 - 7)$
 - Рівень рентабельності $(8 : 7 \times 100 \%)$
- Всього на всю площу (витрати на 1 га * на 120 га)
Висновки та можливі шляхи підвищення ефективності додаткового внесення мінеральних добрив

Практична робота №12

Тема. Товарність сільськогосподарської продукції.

Визначення показників товарності сільськогосподарської продукції. Зробити висновок про рівень товарності та вказати шляхи підвищення.

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати показники товарності сільськогосподарської продукції, робити висновки про рівень товарності та шляхи підвищення.

Завдання 1. Розрахувати рівень товарності продукції окремих видів та по господарству в цілому.

Таблиця 25

Вид продукції	Вироблено у госп-ві у мин.році, тис.грн.	Реалізована продукція, тис.грн	Рівень товарності,%	Ранжиро ваний ряд
Пшениця	1871,41	1246,2		
Ячмінь	186,22	122,5		
Жито	47,21	38,24		
Соя	28,63	26,98		

Квасоля	26,51	21,31		
Горох	7,23	6,99		
Кукурудза на зерно	190,85	145,6		
Цукрові буряки	561,51	561,51		
Картопля	13,92	1,12		
Морква	6,54	4,64		
Буряк столовий	8,61	6,88		
Капуста	14,61	12,41		
Ротунда	6,25	4,52		
Перець болгарський	4,17	3,88		
Смородина	16,23	15,36		
Малина	6,58	4,98		
Ожина	2,56	1,77		
Яблука	665,28	576,68		
Груші	38,65	34,39		
Ягоди	9,96	8,16		
Разом по рослинництву				
Молоко	1636,68	1578,64		
М'ясо ВРХ	1086,34	988,89		
М'ясо свиней	864,2	788,24		
М'ясо птиці	12,8	10,98		
Яйця	6,3	6,3		
Мед	22,25	19,68		
Приплід свиней	16,54	14,63		
Приплід ВРХ	19,31	16,86		
Разом по тваринництву				
Всього по господарству				

Висновки:

Завдання 2. Розрахувати кількість реалізованої продукції окремих видів та по господарству в цілому.

Таблиця 26

Вид продукції	Вироблено у госп-ві у звіт.році, тис.грн.	Рівень товарності,%	К-сть реалізованої продукції,	Ранжиро ваний ряд
---------------	---	------------------------	-------------------------------------	-------------------------

			тис.грн	
Пшениця	1375,42	75		
Ячмінь	189,23	46		
Жито	77,21	91		
Соя	18,63	88		
Квасоля	24,51	96		
Горох	7,29	68		
Кукурудза на зерно	192,86	92		
Цукрові буряки	566,54	100		
Картопля	12,94	78		
Морква	6,57	69		
Буряк столовий	8,65	84		
Капуста	14,66	81		
Ротунда	6,23	87		
Перець болгарський	4,12	90		
Смородина	18,23	98		
Малина	5,55	96		
Ожина	2,98	94		
Яблука	465,18	83		
Груші	78,65	79		
Ягоди	4,96	100		
Разом по рослинництву				
Молоко	1236,68	82		
М'ясо ВРХ	986,34	96		
М'ясо свиней	664,2	97		
М'ясо птиці	12,6	95		
Яйця	6,8	95		
Мед	22,46	64		
Приплід свиней	16,89	92		
Приплід ВРХ	19,82	91		
Разом по тваринництву				
Всього по господарству				

Висновки:

Завдання 3. Розрахувати прибуток (збиток) від реалізації продукції, рівень рентабельності по видах продукції, галузях і господарству в цілому.

Таблиця 27

Галузі і види продукції	Виручка від реалізації прод. у мин.році тис.грн.	Собівартість реалізованої прод. тис.грн.	Прибуток (збиток) від реалізації продукції тис.грн	Рівень рентабельності , %
Пшениця	1246,2	866,4		
Ячмінь	122,5	98,6		
Жито	38,24	32,24		
Соя	26,98	21,86		
Квасоля	21,31	19,23		
Горох	6,99	5,99		
Кукурудза на зерно	145,6	85,69		
Цукрові буряки	561,51	398,86		
Картопля	1,12	0,90		
Морква	4,64	4,02		
Буряк столовий	6,88	6,69		
Капуста	12,41	11,96		
Ротунда	4,52	4,06		
Перець болгарський	3,88	3,68		
Смородина	15,36	14,86		
Малина	4,98	4,63		
Ожина	1,77	1,25		
Яблука	576,68	432,86		
Груші	34,39	30,38		
Ягоди	8,16	5,69		
Разом по рослинництву				
Молоко	1578,64	1375,25		
М'ясо ВРХ	988,89	935,21		
М'ясо свиней	788,24	764,65		
М'ясо птиці	10,98	8,67		
Яйця	6,3	6,02		
Мед	19,68	18,46		
Приплід свиней	14,63	14,23		
Приплід ВРХ	16,86	16,51		

Разом по тваринництву				
Всього по господарству				

Висновки :

Практична робота №13

Тема. Кооперування та інтеграція в с.-г. виробництві

*Визначення виробничого напрямку аграрних підприємств, їх розміру та рівня спеціалізації.
Визначення показників економічної ефективності спеціалізації конкретного господарства та його галузей.*

Мета. Освоїти методику та визначити показник рівня та економічної ефективності спеціалізації. Навчитись робити висновки щодо доцільності спеціалізації підприємств.

Завдання 1. Визначити структуру товарної продукції, встановити головні галузі. Зробити висновки про доцільність даної спеціалізації, дати пропозиції щодо змін спеціалізації.

Таблиця 28

Вид продукції	Товарна продукція у госп-ві «Веселка», тис.грн.	Структура товарної продукції, %	Ранжиро ваний ряд
Пшениця	1375,42		
Ячмінь	189,23		
Жито	77,21		
Соя	18,63		
Квасоля	24,51		
Горох	7,29		
Кукурудза на зерно	192,86		
Цукрові буряки	566,54		
Картопля	12,94		
Морква	6,57		
Буряк столовий	8,65		
Капуста	14,66		
Ротунда	6,23		
Перець болгарський	4,12		
Смородина	18,23		
Малина	5,55		
Ожина	2,98		

Яблука	465,18		
Груші	78,65		
Ягоди	4,96		
<i>Разом по рослинництву</i>			
Молоко	1236,68		
М'ясо ВРХ	986,34		
М'ясо свиней	664,2		
М'ясо птиці	12,6		
Яйця	6,8		
Мед	22,46		
Приплід свиней	16,89		
Приплід ВРХ	19,82		
<i>Разом по тваринництву</i>			
Всього по господарству			

Висновки:

Завдання 2. Розрахувати показники економічної ефективності спеціалізації.

Таблиця 29

Галузі і види продукції	Виручка від реалізації прод. у мин.році тис.грн.	Собівартість реалізованої прод. тис.грн.	Прибуток (збиток) від реалізації продукції тис.грн
Пшениця	1246,2	866,4	
Ячмінь	122,5	98,6	
Жито	38,24	32,24	
Соя	26,98	21,86	
Квасоля	21,31	19,23	
Горох	6,99	5,99	
Кукурудза на зерно	145,6	85,69	
Цукрові буряки	561,51	398,86	
Картопля	1,12	0,90	
Морква	4,64	4,02	
Буряк столовий	6,88	6,69	
Капуста	12,41	11,96	
Ротунда	4,52	4,06	
Перець болгарський	3,88	3,68	

Смородина	15,36	14,86	
Малина	4,98	4,63	
Ожина	1,77	1,25	
Яблука	576,68	432,86	
Груші	34,39	30,38	
Ягоди	8,16	5,69	
<i>Разом по рослинництву</i>			
Молоко	1578,64	1375,25	
М'ясо ВРХ	988,89	935,21	
М'ясо свиней	788,24	764,65	
М'ясо птиці	10,98	8,67	
Яйця	6,3	6,02	
Мед	19,68	18,46	
Приплід свиней	14,63	14,23	
Приплід ВРХ	16,86	16,51	
<i>Разом по тваринництву</i>			
Всього по господарству			

Висновки :

Завдання 3. Вплив якості продукції на результати від реалізації

Таблиця 30

№	Показники	Одиниця виміру	Зерно пшениці озимої
1	Реалізовано в фізичній вазі	ц	4162
2	Відхилення від базисних кондицій в % по:		
2.1	засміченості	%	7
2.2	вологості	%	2
3	Відхилення від базисних кондицій в центрах по:		
3.1	засміченості (ряд. 1 • ряд. 2.1) : 100	Ц	
3.2	вологості (ряд. 1 • ряд. 2.2) : 100	Ц	
4	Залікова вага (ряд. 1 – (ряд. 3.1 + ряд. 3.2))	ц	
5	Ціна 1 ц при базисній кондиції	Грн.	309,6
6	Реальна виручка по заліковій вазі (ряд. 4 • ряд 5)	Грн.	
7	Умовна виручка по фізичній вазі (ряд 1 • ряд 5)	Грн.	

8	Втрати внаслідок пониження якості:		
8.1	в центнерах (ряд. 1 – ряд. 4)	ц	
8.2	в гривнях (ряд. 7 – ряд. 6)	Грн.	
9	Втрати на 1 ц реалізованої продукції (ряд8.2 : ряд1)	Грн.	

Висновки:

II семестр

Практична робота №1

Тема. Динаміка і структура собівартості продукції.

Визначення і оцінка динаміки і структури собівартості окремих видів продукції.

Мета. Засвоїти методику та навчитись визначати і давати характеристику динаміки і структури собівартості, калькулювати собівартість одиниці основних видів продукції.

Методичні поради

Динаміка собівартості -- це зміна собівартості 1 ц продукції протягом декількох (3 - 5) років, при цьому визначається відхилення звітнього року до попередніх років. Щоб визначити структуру собівартості, необхідно суму по кожній статті витрат розділити на загальну суму витрат по даному виду продукції (поголів'я) і помножити на 100%.

Завдання 1. Розрахувати динаміку собівартості 1 ц основних видів продукції СТОВ "Валявське"

Таблиця 31

Динаміка собівартості 1 ц основних видів продукції СТОВ "Валявське", грн.

№ п/п	Найменування продукції	Роки			Відхилення 2024 р. до		% 2024 р. до	
		2022	2023	2024	2022	2023	2022	2023
1.	Озима пшениця	370,47	374,18	376,02				
2.	Соняшник	440,37	442,45	443,68				
3.	Молоко	1248,35	1254,73	1266,07				
4.	Приріст ВРХ	13004,74	14042,38	13082,29				
5.	Приріст свиней	7635,49	8689,54	8720,03				

Завдання 2. Динаміка собівартості ячменю

Таблиця 32

№ п/п	Статті витрат	Сума, мин. рік тис.грн..	% зростання витрат	Сума, звітний рік, тис. грн.
1	Виробнича собівартість ячменю, тис.грн.:	421,2		
2	1)прямі матеріальні витрати	253,2	15	
3	3 них:	0	-	
4	Насіння та посадковий матеріал	50,4	9	
5	Мінеральні добрива	0	-	
6	Нафтопродукти	96,24	3	
7	Оплата послуг і робіт сторонніх організацій	16,8	1,3	
8	Решта матеріальних витрат	89,76	1,7	
9	2)прямі витрати на оплату праці	84	11	
10	3)інші прямі витрати та загальновиробничі витрати - всього	84	14	

11	З них:	0	-	
12	Амортизація необоротних активів	28,8	7,8	
13	Відрахування на соціальні заходи	24	2,1	
14	Решта інших прямих та загальновиробничих витрат	31,2	4,1	
	Всього затрат		100	

Висновки:

Завдання. Визначення собівартості 1 ц зерна, зерновідходів, соломи пшениці озимої.

Валовий збір зерна пшениці озимої у бункерній вазі склав 4725 ц з площі посіву 150 га. Справедлива вартість 1 ц зерна пшениці озимої- 450 грн. Загальні фактичні затрати на вирощування, збирання і доробку основної, супутньої і побічної продукції пшениці озимої склали 1343709,4 грн. Установлена загибель посівів від стихійного лиха (пожежі) на площі 20 га в сумі фактичних затрат - 224200 грн. Допущене псування посівів приватною особою на площі 0,5 га, що за балансовою вартістю становить 4555 грн.

Планова собівартість 1 ц зерна пшениці озимої згідно з бюджетом собівартості -400,00 грн.

Після доробки і сушки зерна отримані зернові відходи в кількості 321 ц, які за даними лабораторного аналізу містять 40% повноцінного зерна; невикористовувані відходи та усихання - у кількості 80 ц.

Крім того, отримано 464,32 ц соломи. Фактичні затрати на збирання, транспортування і скиртування соломи склали 19286,40 грн.

Розв'язок

Витрати на вирощування, збирання і доробку посівів (без вартості загиблих і зіпсованих посівів) становлять 1114954,40 грн (1343709,40 грн - 224200 грн - 4555 грн).

Витрати за вирахуванням вартості соломи становлять 1095668,00 грн (1114954,40 грн - 19286,40 грн).

Кількість зернових відходів у перерахунку на повноцінне зерно становить 128,4 ц (321цх40%).

Для калькулювання собівартості 1 ц зерна пшениці озимої визначається загальна кількість повноцінного зерна 4452,4 ц (4725 ц - 321 ц - 80 ц + 128,4 ц).

Фактична собівартість 1 ц повноцінного зерна пшениці озимої-246,00 грн (1095668,00 грн: 4452,4 ц).

Виходячи із цієї собівартості і кількості зернових відходів у переведенні на повноцінне зерно (128,4 ц), визначаємо суму затрат, що припадає на зернові відходи 31586,4грн (128,4 ц x 246,00 грн).

Визначаємо різницю у вартості зерновідходів, спочатку оприбуткованих за бункерною вагою за справедливою вартістю (321 ц) і перерахованих у повноцінне зерно (128,4 ц):

- $(321 \text{ ц} - 128,4 \text{ ц}) \times 450 \text{ грн} = 86670 \text{ грн.}$

Фактична собівартість 1 ц зернових відходів

- 198,4 грн (31586,4 грн: 321 ц).

Фактична собівартість 1 ц соломи 141,53 грн. (19286,40 грн: 464,32 ц).

Практична робота №2

Тема. Собівартість основних видів продукції рослинництва

Обчислення собівартості основних видів продукції рослинництва

Мета. Засвоїти методику та навчитись обчислювати собівартість одиниці основних видів продукції.

Завдання1. Визначити структуру собівартості, трудомістка чи матеріаломістка продукція

Таблиця 33

Аналіз структури собівартості

№ п/п	Статті витрат	Сума тис.грн..	% до підсумку
1	Виробнича <i>собівартість</i> ячменю, тис.грн.:	421,2	
2	1)прямі матеріальні витрати	253,2	
3	З них:	0	-
4	Насіння та посадковий матеріал	50,4	
5	Мінеральні добрива	0	-
6	Нафтопродукти	96,24	
7	Оплата послуг і робіт сторонніх організацій	16,8	
8	Решта матеріальних витрат	89,76	
9	2)прямі витрати на оплату праці	84	
10	3)інші прямі витрати та загальновиробничі витрати - всього	84	
11	З них:	0	-
12	Амортизація необоротних активів	28,8	
13	Відрахування на соціальні заходи	24	
14	Решта інших прямих та загальновиробничих витрат	31,2	
	Всього затрат		100

Висновок:

Завдання 2. Обчислити собівартість одиниці озимих зернових культур (зерна, зерновідходів, соломи). Умова: валовий збір зерна 54200 ц, зернових відходів 1100ц із вмістом 50% повноцінного зерна, соломи 78000ц. Загальна сума витрат складає 11550804 грн., в т.ч. на збирання соломи 385200грн.

Хід розв'язку.

1. вміст зерна у зерновідходах: _____
2. загальна кількість повноцінного зерна: _____
3. сума виробничих витрат на зерно: _____
4. собівартість 1 ц зерна: _____
5. собівартість 1 ц зерновідходів: _____

6. собівартість 1 ц соломи: _____

Завдання 3.

В ПСП «Нива» фактична площа посіву цукрового буряку - 550 га

Валовий збір: а) коренів - 155000 ц;

б) гички - 85000 ц;

Затрати = 812320 грн.

У тому числі на гичку = 102000 грн.

Визначити:

Собівартість 1ц: а) коренів, б) гички.

Висновки:

Практична робота №3

Тема. Собівартість основних видів продукції тваринництва

Обчислення собівартості основних видів продукції тваринництва, обслуговуючих підприємств, промислових виробництв.

Мета. Опанувати методику та обчислювати собівартість одиниці основних видів продукції тваринництва.

Завдання 1. Собівартість молока включає такі статті витрат: оплату праці у сумі 14021 грн., корми – 15011 грн.; амортизація приміщень – 3022 грн.; поточний ремонт – 9032 грн.; роботи і послуги – 1400 грн.; інші (водопостачання, електропостачання, страхові платежі) – 2003 грн.; загальноновиробничі і загальногосподарські витрати – 2011 грн. Визначити

загальну суму витрат, структуру собівартості; встановити трудомістка чи матеріаломістка продукція.

Завдання 2. Собівартість м'яса свиней включає такі статті витрат: оплату праці у сумі 196210 грн., корми – 432410 грн.; амортизація приміщень – 47220 грн.; поточний ремонт – 210870 грн.; роботи і послуги – 8600 грн.; інші (водопостачання, електропостачання, страхові платежі) – 432030 грн.; загальноновиробничі і загальногосподарські витрати – 55110 грн. Визначити загальну суму витрат, структуру собівартості. Зобразити розв'язок у формі таблиці.

Завдання 3.

Обчислити собівартість одиниці продукції скотарства (1 ц молока і 1 голови приплоду).
Умова: витрати на утримання молочного стада 6160432 грн., одержано молока 38503 ц, приплоду 95%, поголів'я корів 685 гол.

Хід розв'язку :

1. Кількість кормо-днів: _____

2. Собівартість одного кормо-дня: _____
3. Собівартість одного теляти: _____
4. Вихід телят: _____
5. Затрати на утримання телят (10%): _____
- 6 Затрати на молоко (90%): _____
7. Собівартість 1 ц молока: _____
8. Собівартість 1 голови приплоду _____

Висновок :

Завдання 4.

У кооперативі «Колос» середньорічне поголів'я курей-несучок - 825гол. Несіння яєць на 1 курку-несучку на рік 210 штук. Вихід курячого посліду від усього поголів'я на рік 5т, нормативно-розрахункова ціна 1т - 203,20грн. Затрати на утримання, включаючи вартість побічної продукції – 2045784грн. Визначити:

- 1) Валовий вихід яєць від усього поголів'я _____
- 2) Вартість посліду _____
- 3) Затрати на утримання без вартості побічної продукції _____
- 4) Собівартість 1тис.шт. яєць _____

Завдання 5.

Таблиця 34

Визначити собівартість 1т-км вантажоперевезень

№	Показники	Одиниці виміру	Значення
1	Кількість автомашин	шт.	12
2	Тонно-км на одну автомаш. на рік	км	68300
3	Обсяг робіт	т-км	
Норматив затрат на 1 т-км			
A.	Оплата праці	грн.	16,36
B.	Вартість пального (35л на 100км)	грн.	60,18
C.	Знос резини	грн.	81,59
D.	Амортизація і поточний ремонт	грн.	102,32
E.	Роботи і послуги	грн.	26,10
F.	Страхові платежі	грн.	34,16

G.	Інші прямі затрати	грн.	18,12
Визначити затрати на весь обсяг роботи			
1.1.	Оплата праці (3 x A)	грн.	
1.2.	Нарахування на оплату (22% x 1.1.)	грн.	
1.3.	Вартість пального (3 x B)	грн.	
1.4.	Знос резини (3 x C)	грн.	
1.5.	Амортизація і поточ. ремонт (3 x D)	грн.	
1.6.	Роботи і послуги (3 x E)	грн.	
1.7.	Страхові платежі (3 x F)	грн.	
1.8.	Інші прямі затрати (3 x G)	грн.	
1.9.	Разом: (1.1 + ... + 1.8.)	грн.	
1.10.	Собівартість 1т-км вантажоперевезень (1.10 / 3)	грн.	

Висновок:

Практична робота №4

Тема. Ціноутворення на продукцію

Визначення цін виробника, ціни пропозиції, договірно-розрахункової ціни на продукцію.

Мета. Навчитися визначати ціни виробника, ціни пропозиції, договірно-розрахункової ціни на продукцію

Завдання 1. Визначити середню ціну реалізації по основних видах с.-г. продукції.

Таблиця 35

№	Види продукції	Продано				Всього	
		На ринку (62) %		Працівникам (14%)		ц	Середня ціна реалізації, грн
		ц	грн	ц	грн		
1	Зерно		513		495	620	
2	Цукрові буряки		6426		-	540	
3	Овочі		3267		2847	412	

4	Молоко		1446		1265	623	
5	М'ясо ВРХ		18802		17742	124	
6	М'ясо свиней		20845		18963	111	
7	М'ясо птиці		17800		15428	87	

Висновки :

Завдання 2. Розрахувати ціни на продукцію та послуги.

Визначити гуртову ціну, роздрібну ціну, структуру роздрібною ціни, якщо повна собівартість виробу – 40грн., рівень рентабельності витрат – 20%, податок із додаткової вартості – 6грн., націнка посередницьких організацій – 5грн., торгова надбавка – 15% до відпускнуої ціни посередників.

Хід розв'язку:

1. Прибуток $P_p = P/C \times 100$; $P = P_p \times C : 100 = 20 \times 40 / 100 = 8$
2. Гуртова ціна $= 40 + 8 = 48$
3. Ціна з націнкою $48 + 5 = 53$
4. Розмір торгової надбавки $53 \times 0,15 = 7,95$
5. Ціна з надбавкою $= 53 + 7,95 = 60,95$
6. Роздрібна ціна $60,95 + 6 = 66,95$

Висновки:

Завдання 3. Розрахунок ціни підприємства-виробника

Таблиця 36

№	Показники	Озима пшениця	Озимий ріпак	Цукрові буряки	Молоко	Жива маса ВРХ
1	Повна собівартість 1 ц, грн..	380	395	1180	1066	9500
2	Норма прибутку, %	24	26	18	23	28
3	Сума прибутку, грн.. (1*2)					
4.	Оптова ціна 1 ц, грн.. (1+3)					
5	ПДВ на 1 ц, грн.. (20 % від оптової ціни), грн.. (4*5)					
6.	Роздрібна ціна, грн.. (4+5)					

Висновки:

Практична робота №5

Тема. Економічні результати та ефективність діяльності підприємств

Визначення показників економічної ефективності та рентабельності підприємства
Мета. Опанувати методику визначення показників економічної ефективності та рентабельності підприємства
 Завдання 1. Розрахувати розмір прибутку та рівень рентабельності

Таблиця 37

Аналіз рентабельності (звітний рік)

Галузі і види продукції	Виручка від реалізації прод. у мин.році тис.грн.	Собівартість реалізованої прод. тис.грн.	Прибуток (збиток) від реалізації продукції тис.грн	Рівень рентабельності, %
Пшениця	1246,2	866,4		
Ячмінь	122,5	98,6		
Жито	38,24	32,24		
Соя	26,98	21,86		
Квасоля	21,31	19,23		
Горох	6,99	5,99		
Кукурудза на зерно	145,6	85,69		
Цукрові буряки	561,51	398,86		
Картопля	1,12	0,90		
Морква	4,64	4,02		
Буряк столовий	6,88	6,69		
Капуста	12,41	11,96		
Ротунда	4,52	4,06		
Перець болгарський	3,88	3,68		
Смородина	15,36	14,86		
Малина	4,98	4,63		
Ожина	1,77	1,25		
Яблука	576,68	432,86		
Груші	34,39	30,38		
Ягоди	8,16	5,69		
Разом по рослинництву				
Молоко	1578,64	1375,25		
М'ясо ВРХ	988,89	935,21		
М'ясо свиней	788,24	764,65		
М'ясо птиці	10,98	8,67		
Яйця	6,3	6,02		
Мед	19,68	18,46		

Приплід свиней	14,63	14,23		
Приплід ВРХ	16,86	16,51		
Разом по тваринництву				
Всього по господарству				

Висновки:

Завдання 2. Зробити аналіз виробничих показників розвитку рослинництва

Таблиця 38

Аналіз виробничих показників розвитку рослинництва

С-г культу ри	Площа, га		Урожайність, ц/га		Валовий збір, ц		Відхилення (+, -)		
	М. р	З. р	М. р	З. р	М. р	З. р	Пло ща, га	уро-жа й-ність , ц/га	вало-в ий збір, ц
пшени ця озима	515,32	562,00			16622,4	20681,60			
кукуру дза	316,00	336,00			14862,0	18363,2			
ярий ячмінь	367,00	130,32			15480,0	4759,20			
озими й ячмінь	131,20	110,00			5728,32	4169,20			
соя	177,60	269,20			3008,40	3384,00			
овес	121,4	89,00			4594,99	2872,80			

Висновки:

Практична робота №6

Тема. Рентабельність підприємства

Визначення показників економічної ефективності та рентабельності підприємства.

Мета. Визначення показників економічної ефективності та рентабельності підприємства

Завдання 1. Розрахувати прибуток на 1 га посіву зернових і зернобобових, цукрових буряків, картоплі.

Таблиця 39

Вид продукції	Прибуток від реалізації продукції, тис.грн..	Посівна площа, га	Прибуток з 1 га посіву, тис.грн..
Пшениця		1200	
Ячмінь		84	

Жито		60	
Соя		130	
Квасоля		68	
Горох		25	
Кукурудза на зерно		507	
Цукрові буряки		521,3	
Картопля		18	
Морква		28	
Буряк столовий		19	
Капуста		15	
Ротунда		23	
Перець болгарський		14	
Смородина		35	
Малина		12	
Ожина		9,3	
Яблука		276	
Груші		19	
Ягоди		36	

Висновки :

Таблиця 40

2. Розрахувати показники рентабельності виробництва по господарству

№	Показники	Дані по господарству
1.	Прибуток, тис. грн.	403,4
2.	Середньорічна вартість основних і оборотних фондів	8593,8
3.	Плановий прибуток	70173
4.	Планова собівартість	221048
5.	Чистий дохід	338,4
6.	Затрати виробництва	1666,6
Визначити:		
1.	Рентабельність виробництва в цілому по господарству: - по відношенню до виробничих фондів (норма прибутку) - по відношенню до собівартості реалізованої продукції (рівень рентабельності)	
2.	Норма рентабельності	
3.	Рівень виробничої діяльності	

Норма прибутку = % відношення прибутку до середньорічної вартості основних і оборотних фондів.

Норма рентабельності = % відношення планового прибутку до планової собівартості.

Рівень виробничої діяльності = % відношення чистого доходу до затрат виробництва.

Висновки:

Формула для визначення точки беззбитковості

Розрахунок точки беззбитковості дає змогу з'ясувати етап, коли прибуток буде дорівнювати нулю та покриватиме усі витрати компанії на забезпечення виготовлення продукції.

Які дані необхідні для розрахунку точки беззбитковості:

1. Вартість одиниці товару – витрати на її виготовлення;
2. Операційні витрати – перемінні (залежать від кількості продажів: більше реалізується – більше витрачається; наприклад, упаковка, логістика, премії, аутсорсингові послуги - передача компанією частини її завдань або процесів стороннім виконавцям на умовах субпідряду) та постійні (фіксовані витрати – оренда офісних приміщень, фонд оплати праці, абонентська плата за послуги);
3. Дохід – це кошти за продажі товарів без вираховування розходів.

Охарактеризувати точку беззбитковості можна двома способами:

- В натуральному вираженні – скільки потрібно надати послуг/продати товарів, щоб досягнути точки беззбитковості;
- В грошовому вираженні – на яку суму потрібно реалізувати послуги/товари, щоб досягнути точки беззбитковості.

Приклад точки беззбитковості

Формула для визначення точки беззбитковості у натуральному вираженні

Точка беззбитковості = постійні витрати : витрати на виготовлення продукту

Приклад точки беззбитковості у натуральному вираженні

Наприклад, графік постійних витрат складає:

- Оренду приміщення в місяць – 60 000 грн
- ЗП підлеглим – 40 000 грн
- Інтернет – 300 грн

В місяць постійні витрати складають – 100 300 грн.

Витрати на виготовлення одиниці продукції складають:

- Сировина – 20 грн
- Упаковка – 10 грн
- Доставка – 5 грн

Тобто, собівартість виготовлення продукції – 35 грн. Ціна для реалізації – 50 грн.

Точка беззбитковості = $100\,300 : (50 - 35) = 6\,686$

Тобто, щоб досягнути точки беззбитковості, необхідно продавати 6 686 продуктів щомісяця.

Формула визначення точки беззбитковості підприємства у грошовому вираженні

Точка беззбитковості = виручка x постійні витрати : (виручка – перемінні витрати)

Приклад точки беззбитковості у грошовому вираженні

Наприклад, постійні витрати складають:

- Оренду приміщення в місяць – 60 000 грн
- ЗП підлеглим – 40 000 грн
- Інтернет – 300 грн

В місяць постійні витрати складають - 100 300 грн.

Перемінні витрати складають:

- Бонус від продажів продавцям – 5 000 грн

В місяць перемінні витрати складають - 5000 грн.

Виручка складає в місяць – 90 000 грн.

Точка беззбитковості в грошових одиницях визначається $= (90\,000 \times 100\,300) : (90\,000 - 5\,000) = 106\,200$

Тобто, коли виручка досягне 106 200 грн – ця сума буде точкою беззбитковості.